

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A.1

α.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 54: «Μετά την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα την άνοιξη του 1932, στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήρικ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία».

β.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 77: «Το «Εθνικόν Κομιτάτον» ήταν ένα από τα κόμματα με την μικρότερη απήχηση στον λαό, όπως αναδείχθηκε από την Εθνοσυνέλευση του 1862-1864. Με αρχηγό τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη υποστήριζε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και στο στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική αυτοκρατορία».

γ.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 140-141: «Τον Ιούλιο του 1914 ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη ο Οργανισμός, με σκοπό την άμεση περίθαλψη και στη συνέχεια την εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγαρικά χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Παρεχόταν συσσίτιο, προσωρινή στέγη και ιατρική περίθαλψη, μέχρι οι πρόσφυγες να βρουν εργασία ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο».

A.2

α. Σωστό

β. Σωστό

γ. Σωστό

δ. Λάθος

ε. Λάθος

B.1

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 92: (αρκεί και η απλή αναφορά στην ονομασία τους) «Από τα αντιβενιζελικά κόμματα, πιο αδιάλλακτα ήταν τα κόμματα του Δημητρίου Ράλλη και του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, ενώ το κόμμα του Γεωργίου Θεοτόκη ήταν πιο διαλλακτικό».

β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 92: «Ως αντιβενιζελικά θεωρούνταν τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Παρά τις διαφορές που υπήρχαν ανάμεσά τους, τα ένωνε ένας συντηρητικός προσανατολισμός. Πάντως, δεν ήθελαν να επιστρέψουν στην προ του 1909 εποχή. Επομένως, ως προς αυτό δεν διέφεραν κατ' αρχήν από τους Φιλελευθέρους».

Διέφεραν όμως στο εύρος των σχεδιαζόμενων μεταρρυθμίσεων και στις μεθόδους άσκησης της πολιτικής. Οι *Αντιβενιζελικοί* απεχθάνονταν τη διαρκή παρέμβαση του κράτους, επειδή, εκτός των άλλων, αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας. Δεν είχαν μακροπρόθεσμη πολιτική, αντίθετα, επικέντρωναν την προσοχή τους στην επίλυση επίκαιρων προβλημάτων. Τα αντιβενιζελικά κόμματα εξελίχθηκαν σε κόμματα υπεράσπισης των συμφερόντων που κινδύνευαν από την πολιτική των Φιλελευθέρων. Η σύγκρουση με τους Φιλελευθέρους τα οδηγούσε σε διαρκώς συντηρητικότερες θέσεις. ».

B.2

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 206-207: «Μέσα σε μια απερίγραπτη φρενίτιδα ενθουσιασμού ο εντολοδόχος των Μεγάλων Δυνάμεων πρίγκιπας Γεώργιος ... και ορκίστηκε η πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας, στην οποία Υπουργός Δικαιοσύνης ορίστηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος».

β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 208: (Προσοχή στην απομόνωση των πληροφοριών που απαντούν στο ερώτημα και όχι στην παρουσίαση όλων των μέτρων της Κρητικής Πολιτείας) «Η πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας εργάστηκε με ζήλο και απέδωσε σε σύντομο χρονικό διάστημα σημαντικό έργο. Μεταξύ άλλων προχώρησε στη λήψη κάποιων οικονομικών μέτρων, όπως να κόψει κρητικό νόμισμα (την κρητική δραχμή) και να ιδρύσει την Κρητική Τράπεζα».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ.1

α.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 33: «Στις μικρότερες και πιο καθυστερημένες οικονομικά χώρες, η απόκτηση σιδηροδρομικού δικτύου παρουσιάστηκε από πολύ νωρίς ... περιορίζαν την αποδοτικότητα του σιδηροδρομικού δικτύου».

Σύνθεση με Κείμενο Α, όπου αντλούνται οι εξής πληροφορίες:

- Ευεργέτηση γεωργών: αύξηση εργασιών και κερδών τους, ποιότητα ζωής τους, αύξηση της ποιότητας και της ποσότητας των προς ανταλλαγή προϊόντων.
- Ανάπτυξη των τεχνικών επαγγελμάτων και της βιομηχανίας στους αντίστοιχους κλάδους των γεωργικών προϊόντων.
- Παύση εισαγωγών στα προϊόντα που παρήγαγε η Ελλάδα και εξασφάλιση χρημάτων για την εισαγωγή νέων προϊόντων.

β.

Σχολικό βιβλίο, σελ. 33-35 και σύνθεση με τα στοιχεία του πίνακα που δίνονται στο Κείμενο Β:

Μέχρι τη δεκαετία του 1880 η μόνη σιδηροδρομική γραμμή που είχε κατασκευαστεί στην Ελλάδα ήταν αυτή που συνέδεε την Αθήνα με τον Πειραιά και είχε μήκος μόλις 9 χιλιομέτρων. Αλλά και αυτή χρειάστηκε δώδεκα χρόνια και πολλές περιπέτειες για να κατασκευαστεί, **όπως επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία του πίνακα που δίνεται και αναλυτικά παρουσιάζεται ότι από το 1869 μέχρι το 1883 η σιδηροδρομική γραμμή στην Ελλάδα είχε μήκος μόλις 9 χιλιόμετρα** Όλες οι υπόλοιπες περί σιδηροδρόμου διακηρύξεις και τα φιλόδοξα σχέδια παρέμεναν ανεφάρμοστα, καθώς η υλοποίησή τους ... προς το Σουέζ και τον Ινδικό Ωκεανό. Οι ελληνικές κυβερνήσεις (με πρωθυπουργό τον Τρικούπη, κυρίως) έκριναν ότι οι ελληνικές συγκοινωνιακές υποδομές έπρεπε ταχύτατα να προωθηθούν, ώστε να συνδεθεί η χώρα με τους διεθνείς άξονες.

Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας ολοκληρώθηκε σε τρεις περίπου δεκαετίες, από το 1880 και μετά. Η μεγάλη ώθηση δόθηκε στις πρώτες πρωθυπουργίες του Χαρίλαου Τρικούπη (1882-1892), οπότε και κατασκευάστηκαν 900 χιλιόμετρα σιδηροδρομικής γραμμής. *Αναλυτικά παρουσιάζονται στον πίνακα τα στάδια επέκτασης του σιδηροδρόμου αυτό το διάστημα από 22 χιλιόμετρα το 1883 σε 222 το 1885, 640 το 1889 και 900 το 1892.*

Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισε το ελληνικό κράτος επιβράδυναν την κατασκευή του έργου στη δεκαετία του 1890, *αφού κατασκευάζονται μόλις 70 χιλιόμετρα, σύμφωνα με τον πίνακα. Ωστόσο, δίνεται μια μικρή ώθηση στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και σταδιακά επεκτείνεται η κατασκευή του δικτύου σε 1.132 χιλιόμετρα το 1903, σε 1.335 το 1904 και σε 1.372 το 1907. Έτσι, είναι γνωστό ότι το δίκτυο ολοκληρώθηκε μόλις το 1909.*

γ. Σχολικό βιβλίο, σελ. 35: «Στο μεγαλύτερο τμήμα του το δίκτυο ήταν μετρικό, με γραμμές πλάτους ενός μόνο μέτρου... χωρίς φιλοδοξίες να αποτελέσει τμήμα του διεθνούς δικτύου».

«Είναι αναμφίβολο ότι το σιδηροδρομικό δίκτυο ... ένα συγκοινωνιακό δίκτυο δύσκολα μπορεί να πετύχει τόσο ριζοσπαστικές αλλαγές».

Σύνθεση με Κείμενο Γ:

- Το πλάτος των σιδηροδρομικών γραμμών που ποίκιλε ανά περιοχές και η πρόχειρη κατασκευή τους ζημίωνε και τις μεταφορές των προϊόντων, αφού κάλυπτε κυρίως τις ανάγκες παράλιων περιοχών. Επίσης, όξυνε τον ναυτιλιακό ανταγωνισμό στις μεταφορές κυρίως σε περίοδο οικονομικής κρίσης.
- Αμφισβητούμενη η προσφορά του σιδηροδρομικού δικτύου, αφού το μήκος των γραμμών δεν ενθάρρυνε την προσέλκυση ικανοποιητικών επενδύσεων, μιας και θα ήταν ανώφελο, αφού δεν θα ενίσχυσε ικανοποιητικά την ελληνική οικονομία.
- Δεν προσέλκυε επενδυτές του αντίστοιχου βιομηχανικού κλάδου, αφού η Ελλάδα δεν διέθετε ούτε σίδηρο, ούτε κάρβουνο.

Δ.1

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 156-157: «Ο παραχωρούμενος κλήρος ποίκιλλε ... μετά την κτηματογράφηση από την τοπογραφική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας».

«Την αξία του παραχωρούμενου κλήρου ... ανέλαβε να εισπράξει η Αγροτική Τράπεζα».

Σύνθεση με Κείμενο Α:

- Διανομή κλήρων γης με κατά προσέγγιση σύνορα, αφού έλειπε η τοπογράφηση τους και με βάση την συνολική έκταση.
- Οι υπηρεσίες καθορίζουν τον τρόπο διανομής των κλήρων με βάση το μέγεθος της οικογένειας, ώστε να τους εξασφαλίζονται τα απαραίτητα για την επιβίωσή τους και την εξόφληση των χρεών τους. Κεντρική παράμετρος της διανομής είναι η τετραμελής οικογένεια με προσθήκη 1/5 για κάθε επιπλέον μέλος.
- Η αξία του κλήρου ποικίλει ανάλογα με την περιοχή, το συγκεκριμένο σημείο της περιοχής και την πρόσβαση σε κάποιο αστικό κέντρο.

β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 167-168: «Για ένα διάστημα η άφιξη των προσφύγων ... αναπτύχθηκαν από πρόσφυγες που ήταν ειδικευμένοι σε αυτές τις ασχολίες στην πατρίδα τους».

Σύνθεση με Κείμενα Β-Γ:

- 76% των προσφύγων αγροτών καλλιεργούν δημητριακά που γρήγορα τους αποφέρει καρπούς και κυρίως σιτάρι, το οποίο αποδίδει καρπούς την επόμενη χρονιά της σποράς και τους εξασφαλίζει την παρασκευή του ψωμιού.
- 14% των προσφύγων αγροτών καλλιεργούν σε κατάλληλα εδάφη καπνά που αποδίδουν οικονομικά οφέλη, αφού πωλούνται γρήγορα και εξασφαλίζουν υψηλές τιμές στο προϊόν.
- Από το υπόλοιπο 10% των προσφύγων αγροτών, το 3% καλλιεργεί σταφύλια, το 2% οπωροφόρα και το 5% ασχολείται με αγροτικά επαγγέλματα.

- Απαλλοτριώση τσιφλικιών και αναδιανομή της γης με στόχο την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στους αγροτικούς συνοικισμούς και την ενίσχυση της γεωργικής παραγωγής.
- Το 1936 είχαν διπλασιαστεί οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις και είχαν εποικιστεί οι βόρειες επαρχίες που άλλοτε ήταν έρημες.